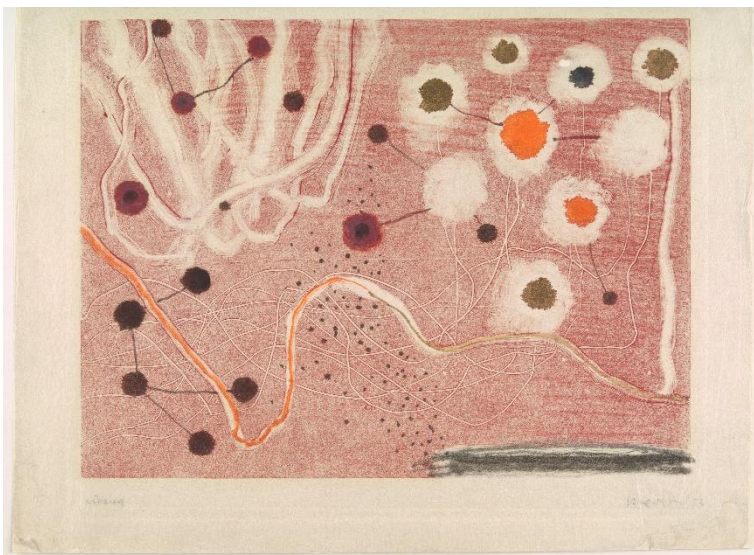

Adam Marczyński. Liryzm i forma

Adam Marczyński, *Wiosna*, 1956

Adam Marczyński (1908-1985) był jednym z najciekawszych krakowskich artystów po II wojnie światowej. Blisko 60 prac obrazów, grafik i szkiców - z lat 40., 50., i 60. XX wieku jego autorstwa można oglądać w galerii Pawilonu Józefa Czapskiego MNK.

Marczyński - malarz, grafik, rzeźbiarz, autor asamblaży, scenograf, ilustrator, pedagog - całe życie był związany z Krakowem. Tam w 1936 roku skończył studia w krakowskiej ASP. Tam związał się z awangardowym stowarzyszeniem artystycznym Grupa Krakowska, powstałym na początku lat 30. XX wieku przy Komunistycznym Związku Młodzieży. Byli to młodzi plastycy i studenci krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, m.in. Sasza Blonder, Maria Jarema, Leopold Lewicki, Adam Marczyński, Jonasz Stern z manifestem komunistycznym na ustach, pod sztandarem awangardy, walczyli z panującym w Polsce postimpresjonizmem.

W epoce socrealizmu Marczyński i wielu innych artystów "nowoczesnych" wycofało się z oficjalnego życia i zaprzestało wystawiania. Odetchnęli w 1955 roku. 9 maja 1957 roku w sądzie krakowskim zostało zarejestrowane pod numerem 1 Stowarzyszenie Artystyczne Grupa Krakowska, zwane II Grupą Krakowską,

współzałożycielem którego był m.in. Marczyński. Początkowo spotykali się w mieszkaniach prywatnych, a także w Wierzyńku, Domu Plastyków lub Jamie Michalika. Na szczęście zapanowała moda na piwnice. Lochy krzysztoforskiego pałacu wynalazł Stanisław Balewicz - poeta i wieloletni dyrektor Grupy. W nich według legendy miał swój największy skarbiec diabeł Boruta. W połowie lat 50. tajemne przejścia zamurowano, a z wydzielonych 400 metrów kwadratowych, które wcześniej zajmowała Centrala Rybna, usunięto gruz, śmieci i zdychające karpie. Grupa zeszła do podziemia nim dostała przydział z Wojewódzkiej Rady Narodowej. 21 czerwca 1958 roku "Mistrz Śmietana uderzył w tony swojej trąbki, a 150 płonących świec oświetliło przepiękne gotyckie wnętrza goszczące, po raz pierwszy w swych dziejach, wystawę, inauguracyjną wystawę Grupy Krakowskiej" - zachłystywała się prasa.

Przez następne lata w okopconych piwnicach istniało ogólnopolskie centrum sztuki niezależnej i awangardowej. Rostała sława i legenda Grupy Krakowskiej. Wspólnie wystawiali. Dyskutowali i kłócili się przy sławnym stoliku - Na Olimpie - w kąciku Kawiarni Krzysztoforów. W lochach odbywały się happeningi, performance, wieczory poetyckie, koncerty odczyty, przyjęcia, bale, wesela. Były wystawy artystów z Grupy Krakowskiej, Picassa, Beuysa i międzynarodowej grupy Phases. W Krzysztoforach zaczynał się jazz: występowali Wanda Warska i Jan Ptaszyn-Wróblewski. Spotykali się zbuntowani przeciwko akademii młodzi artyści, niemrawi krytycy, a w latach 90. - politycy z Unii Demokratycznej.

Początkowo w grupie było 30 członków - artystów, krytyków i historyków sztuki, działaczy. Potem doszli inni: muzycy, happenerzy, akcjonerzy, performerzy, instalatorzy, poeci, pisarze, działacze, muzycy, kompozytorzy.

Marczyński nie zawsze się zgadzał ze wszystkimi, szukał własnej drogi. W latach 1945-1979 był wykładowcą w ASP. W 1956 roku, wraz ze Zbigniewem Pronaszko, Markiem Włodarskim, Jerzym Nowosielskim oraz Tadeuszem Dominikiem i Antonim Kenarem, reprezentował Polskę na Biennale Sztuki w Wenecji. W swej twórczości powojennej łączył doświadczenia kubistów, ekspresjonistów i surrealistów z polską odmianą postimpresjonizmu - koloryzmem. Konsekwentnie, przez dwie i pół dekady, odchodził od realizmu i zbliżał się do abstrakcji.

Kto wie, czy nie najciekawszy komentarz sztuce Marczyńskiego tamtego czasu napisał Zbigniew Herbert: „Adam Marczyński jest przykładem na to, że wielkie

szkoły nie wygasają bezpowrotnie, a sztywne podziały historyków są sztuczne (...). Z impresjonizmu wyniósł Marczyński ogromną wiedzę kolorystyczną, zamiłowanie do trudnych i niebanalnych akordów barwnych, a zdobyczą jego doświadczeń graficznych jest nieomylna kreska, którą można oddać lot ptaka. Taka jest dusza jego malarskich poematów: ptasia, roślinna, owadzia. Leży na tych płótnach wielkie łagodne światło odbite w wodzie”.

I o tym jest ta wystawa.

KB

INFORMACJE DLA ZWIEDZAJĄCYCH

WYSTAWA „ADAM MARCZYŃSKI. LIRYZM I FORMA”

Miejsce: Pawilon Józefa Czapskiego, ul. Piłsudskiego 12, 31-109 Kraków

Czas trwania: 29 września 2023 - 31 grudnia 2023

Godziny trwania:

Poniedziałek: Nieczynne

Wtorek: 10.00-18.00

Środa-Niedziela: 10.00-16.00

Kuratorka: Anna Budzałek

Koordynatorka: Katarzyna Myszor

Projektant aranżacji: Paulina Zwolak-Nowak

Dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Mecenas MNK: PGE Polska Grupa Energetyczna

Partnerzy Strategiczni MNK: PZU, Totalizator Sportowy

Partnerzy promocyjni: Krakowskie Biuro Festiwalowe

Patroni medialni: Szum, NN6T/Notes na 6 tygodni, Radio Kraków, Radio Kraków Kultura, TVP 3 Kraków, Kraków Culture Karnet, In your Pocket

MNK Media:

Katarzyna Bik

kbik@mnk.pl

tel. kom. 695 981 817

Stażystka ds. PR:

Aleksandra Suchońska

asuchonska@mnk.pl

tel. kom. 696 083 218